

Studiranje i roditeljstvo

Smiljan, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:216364>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**KATARINA SMILJAN
DIPLOMSKI RAD**

STUDIRANJE I RODITELJSTVO

Zagreb, rujan 2018.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
ČAKOVEC**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika : Katarina Smiljan

TEMA DIPLOMSKOG RADA : Studiranje i roditeljstvo

MENTOR : dr.sc.Tea Pahić

Zagreb, rujan 2018.

SADRŽAJ

1.UVOD	1
2.TEORIJA EKOLOŠKIH SUSTAVA	2
2.1. Ekološki sustavi	2
3.OBITELJ	3
3.1. Doživljaj roditeljstva.....	5
3.1.1. Roditeljstvo	7
3.1.2. Majčinstvo	9
3.1.3. Očinstvo	10
3.2. Pojam i ciljevi suvremenog roditeljstva.....	10
4. PSIHOLOŠKI ASPEKTI (NE)PLANIRANE TRUDNOĆE ZA VRIJEME ŠKOLOVANJA	11
5. STUDIJ I RODITELJSTVO	12
5.2. Obveze i prava majki – studentica	13
6.ISTRAŽIVANJE	16
6.1.Cilj istraživanja	16
6.2.Problemi i hipoteze	16
6.3.Metodologija	17
Sudionici	17
Mjerni instrument	17
Postupak	17
Obrada podataka i rasprava	17
6.4. Rezultati i rasprava.....	18
7.ZAKLJUČAK	29
LITERATURA	30

SAŽETAK

Većina trudnoći koje se razviju bilo za vrijeme škole ili trajanja fakulteta najčešće su neplanirane trudnoće, stoga je mladim majkama i očevima teško nositi se sa novonastalom situacijom. Proživljavaju teške trenutke jer brinu o ekonomskim pitanjima, o tome kako će reagirati obitelj i prijatelji. Gdje će smoći snage za dočekati dijete, novog člana? Iako se za ženu koja je u drugom stanju kaže da je u blaženom stanju, promjene koje ovo stanje sa sobom nosi često su uznemirujuće. Trudnica koja se nađe pred izazovom neplanirane trudnoće ovaj značajan i lijep period života može biti veoma težak za proživljavati. U sklopu toga provedeno je istraživanje s ciljem da se ispituju osjećaji i stavovi studentica koje su postale majke za vrijeme studiranja. Bilo je poželjno saznati kako je reagirao partner, obitelj i okolina. U istraživanju je sudjelovalo 19 studentica u starosti od 20 do 25 godina. Rezultati su pokazali da je većina studentica doživjela prvotni *šok* kod saznanja za trudnoću. No, iako je isprva bio izuzetan stres, sve su se izjasnile da su uz potporu partnera, obitelji i na koncu kolega studenata i susretljivih profesora na fakultetu uspješno diplomirale.

KLJUČNE RIJEČI: obitelj, roditeljstvo, studenti – roditelji, trudnoća, studij

SUMMARY

Most pregnancies that develop during school or college time are usually unplanned pregnancies, so it is difficult for young mothers and fathers to deal with a new situation. They are experiencing difficult times because they are concerned about economic issues, how family and friends will react. Where will we find the strength to welcome a young, new member? Although a woman in a different state says that in a moody state, the changes that this condition wears are often disturbing. A pregnant woman who faces the challenge of unplanned pregnancy this remarkable and beautiful period of life can be very difficult to live with. As part of this paper, the research was conducted with the aim of examining the feelings and attitudes of students who became mothers during their studies. The goal was to find out how a partner, family and society reacted. The study included 19 female students aged between 20 and 25 years. The results showed that most students experienced the initial *shock* when they find out about their pregnancy. But even though it was a huge stress at first, they all agreed that with the support of their partners, the family and their fellow students and kind professors at the college, they still managed to graduate.

KEYWORDS: family, parenting, students - parents, pregnancy, study

1.UVOD

U današnje vrijeme, mladi se sve duže školuju. Puno ulažu u sebe i obrazovanje. Svi žele ostvariti zavidnu karijeru, imati dobro plaćen i uspješan posao. No, postoji jedan posao koji se radi cijeloga života bez da se dobije plaća ili ostvari pravo na godišnji odmor. Postoji taj posao koji, kada ga kreneš raditi, nijedan dan nije isti. To je posao roditelja.

Kada pojedinac postane roditelj, onda se radi puno radno vrijeme, bez pauze. Iako to nije plaćeni posao, postoji jedno malo biće koje je vrijednije od ičeg drugog, od bilo kakvog novca. U ovome radu bit će riječi o tome što je obitelj te kako nastaje. Upravo je obitelj prvi i najdugotrajniji kontekst razvoja (Parke i Buriel, 1998; prema Berk, 2008).

Iako mladi sve više odgađaju roditeljstvo i žene rađaju u kasnijim godinama, neki ipak postanu roditelji za vrijeme studiranja. Period rane mladosti od 20. do 25. godine života smatra se najoptimalnijim za reprodukciju kod žena. To je isto tako period koji je relativno ekonomski nestabilan, a isto tako je upravo to razdoblje u kojem se najveći broj parova odlučuje na potomstvo (Fulgosi, 1997; prema Petani i Babačić, 2010).

Naime, studentice su upravo u toj dobnoj skupini koja je najoptimalnija za prvi porod te je na njima, u sklopu ovog rada, provedeno istraživanje kojim se pokušalo utvrditi kako je to biti istovremeno roditelj i student. Kako su se nosile sa svime i jesu li uspjele završiti započeto školovanje.

2. TEORIJA EKOLOŠKIH SUSTAVA

Urie Bronfenbrenner, američki psiholog zaslužan je za nastanak najcjelovitije teorije ljudskog psihološkog razvoja čovjeka upravo zato jer nam pruža najrazrađenije i najtemeljitiše objašnjenje kontekstualnih utjecaja na razvoj (Berk, 2008). Prema teoriji ekoloških sustava on čovjeka promatra kao osobu koja se može razvijati unutar jednog složenog sustava odnosa između više različitih slojeva okoline koja ga okružuje. Ta okolina je prema Bronfenbrenneru zamišljena kao niz povezanih struktura u koje spada obitelj, škola, susjedstvo, radno mjesto pojedinca i brojna druga okruženja u kojima se odvija čovjekov svakodnevni život.

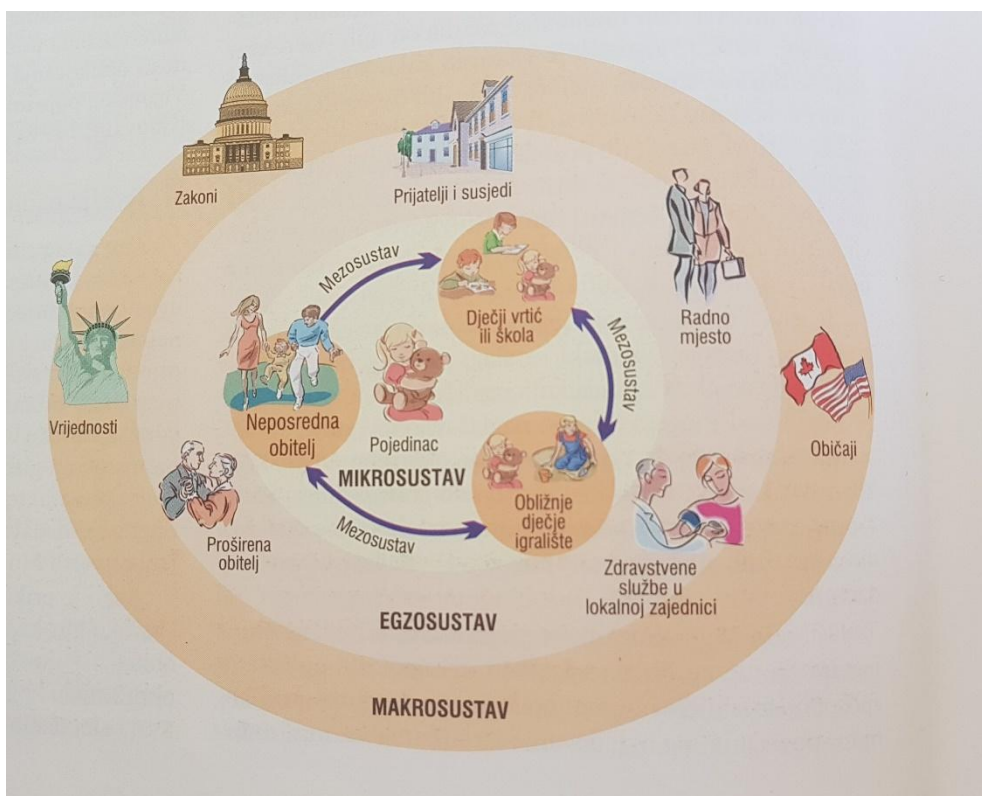
Okolina u kojoj se razvija čovjek također može biti iznimno složena jer je obitelj prvi i najdugotrajniji kontekst razvoja (Parke i Buriel, 1998; prema Berk, 2008). Unutar svake obitelji postoje jedinstvene veze među ljudima. Emocionalno tople i podražavajuće obiteljske veze veoma su produktivne za tjelesno i psihičko zdravlje tijekom čitavog razvoja pojedinca. Obitelj je važno mjesto za razvoj svakojakih vještina, a posebice za usvajanje socijalnih i moralnih vrijednosti kulture u kojoj žive.

2.1. Ekološki sustavi

Svaki od prethodno spomenutih slojeva okoline ima jako velik utjecaj na čovjekov razvoj. Ti se slojevi, prema Bronfenbrennerovom bioekološkom modelu nazivaju mikrosustav, egzosustav, makrosustav i kronosustav. U mikrosustavu svi su odnosi dvosmjerni. Dijete utječe na svoje roditelje, a jednako tako roditelji utječu na svoje dijete. Mezosustav čine veze između elemenata mikrosustava u koje su oni povezani međusobnim vezama koje su isprepletene. Npr. djetetov školski uspjeh ne može ovisiti samo o aktivnostima koje se dešavaju u razredu – tu također doprinosi i to koliko su roditelji uključeni u život škole (Berk, 2008).

Egzosustav je pomalo drugačiji i on ne obuhvaća samo pojedinca, već se odnosi na socijalne strukture (npr. formalne organizacije, zdravstvene i lokalne

službe). Istraživanja su pokazala kako loše funkcioniranje na razini egzosustava također ima nepovoljne učinke na razvoj. Makrosustav se sastoji od kulturnih vrijednosti, zakona, resursa i običaja. Ti svi čimbenici utječu na podršku koju pojedinci dobivaju od svojih bližih u unutrašnjim slojevima okoline. Kronosustav, on je posljednji, vanjski sloj koji obuhvaća vremensku dimenziju. Sve promjene koje se događaju u životu pojedinca mogu biti izazvane nekim vanjskim činiteljima. Ljudi su sami po sebi i proizvodi i stvaratelji svoje okoline u kojoj bivaju, stoga je sve zajedno umreženo (Berk, 2008).

Slika 1 Struktura okoline prema teoriji ekoloških sustava (Berk, 2008)

3.OBITELJ

Model obiteljskih sustava pokazuje nam da svaki član obitelji ima svoju ulogu u cjelokupnom sustavu dok nam teorija obiteljskih sustava pomaže da razumijemo zašto su sva djeca iz jedne obitelji često posve različita (Bradshaw, 1999). Shvaćanje obitelji kao sustava autor temelji na činjenici prema kojoj smo mi ljudi društveno neraskidiva bića. Iz toga proizlazi da je funkcionalna i zdrava obitelj ona obitelj u kojoj su svi članovi potpuno funkcionalni kao i odnosi između članova. Svaki je član spomenutog sustava, odnosno obitelji dragocjena, jedinstvena,

neponovljiva osoba. Činjenica je da je obitelj jedna veoma krhka i dinamička struktura koja je osjetljiva na unutarnje i vanjske promjene. Spomenute promjene proizlaze iz promjena u njezinoj samoj strukturi, odnosno između članova obitelji (Brajša-Žganec, Lopižić i Penezić, 2014).

Da bi obitelj funkcionirala potrebna su određena pravila koja bi trebala biti svima prihvatljiva i dostupna. Svakome od nas kao pojedincu i konačno kao članu obitelji odnosno sustava potrebno je samopouzdanje, ljubav prema sebi samome, sloboda da budemo jedinstveno biće koje prihvaća sebe. Bradshaw (1999) kaže: „Zdrava obiteljska okolina daje priliku svim članovima da zadovolje svoje potrebe“. Neki pak teoretičari smatraju da je dobra komunikacija temelj duševnog zdravlja, a loša komunikacija može biti znak disfunkcionalnosti u obitelji. Također, sposobnost sukobljavanja u obitelji znak je prisnosti među članovima i ujedno obilježje zdrave obitelji. Ukoliko dođe do pogreške u funkcioniranju između članova, Bradshaw (1999) navodi kako je upravo pogreška prigoda da se ponovno izraste, da se odnos među članovima ojača. Dobro je utvrditi pravila kojih bi se svi članovi trebali pridržavati jer pravila koja su dobra i funkcionalna neće dovesti do pogreške, a kod članova mogu poticati smijeh i zabavu (Bradshaw, 1999).

Biddulph (2002) navodi kako su obrazovanje, društveni razvoj, osjećaj pripadnosti i način zajedničkog djelovanja te rada postali najvažniji čimbenici u vođenju zdravog obiteljskog života. Roditeljski pogledi na svijet u kojem živimo, točnije na sam život kakav i kako živimo uvelike doprinose odgoju djece (Bradshaw, 1999). Kada dođe do ekspanzije obitelji, odnosno proširenja, tada nastaje veći sustav od postojećeg. U tome novome sustavu, dijete odnosno novi član postaje središtem sustava i odnosa. Tada sve postaje usmjereno prema djetetu. Sve obveze i planovi koji su dotad postojali, sada se drugačije organiziraju navodi Bradshaw (1999).

Berk (2008) smatra da i obitelj predstavlja poseban kontekst razvoja koji se ne može mjeriti ni sa jednim drugim jer su u obitelji pojedinci povezani jedinstvenim vezama. Isto tako, autorica navodi kako privrženost prema braći i sestrama te roditeljima traje čitav život stvarajući tako neraskidive veze. Zapravo to služi kao neka vrsta modela za stvaranje odnosa u široj okolini (susjedstvu, školi, zajednici). Bit svega je u tome da u obitelji djeca usvajaju jezik, različite vještine, socijalne i moralne vrijednosti kulture u kojoj žive. Članovi obitelji mogu jedni drugima pomagati, obratiti se jedni drugima u pomoći za informacijama. Berk (2008) ističe kako su u svakoj obitelji iznimno važne emocionalno tople i podražavajuće veze koje

vrlo povoljno utječu na tjelesno i psihičko zdravlje članova obitelji. Nasuprot tome, izolacija i otuđenje među članovima mogu uzrokovati broje probleme u obitelji (Parke i Buriel, 1998; prema Berk, 2008).

3.1. Doživljaj roditeljstva

Rođenje djeteta unosi mnogobrojne promjene u život odraslog čovjeka postavljajući tako zahtjev da se ispuni nova životna uloga. Postati roditeljem jedan je od najvažnijih i najvećih zadataka koje čovjek može dobiti u životu. Pritom se u potpunosti mijenja sam pojedinac i njegov identitet, stoga ono zahtijeva niz promjena i prilagodbi (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Provođenjem mnogih istraživanja pokušavaju se odrediti promjene koje se javljaju kod pojedinca – roditelja zbog rođenja djeteta, a koje u odnosu između bračnih partnera.

Rezultati tih istraživanja pokazali su da je prvi trajan osjećaj koji se javlja kod majke nakon rođenja djeteta upravo osjećaj ugroženosti roditeljske kompetencije i zadovoljstva. U tom periodu majka ima podvojene osjećaje zbog istodobne jače emocionalne veze s djetetom, koje neki čak poistovjećuju s dvostrukim odnosom ljubav – mržnja (Lupton, 2000; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Nadalje, utvrđeno je da će majke koje nisu dovoljno pripremljene, imaju nerealna očekivanja, slabu potporu okoline te one koje su pokazivale psihičku nestabilnost prije samog rođenja djeteta pokazivati izraženiju dvostrukost odnosa ljubav – mržnja (Cox, Paley, Payne i Burchinal, 1999; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Već je spomenuto kako rođenjem djeteta nastaju mnoge promjene u životu pojedinca. No, postoje ljudi kojima takve promjene ne trebaju ili ih jednostavno ne žele ostvariti. Žive život bez djece jer odbacuju uvjerenje da su djeca i roditeljstvo središte i srž ljudske vrijednosti (Jones i Brayfield, 1997; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Takvu skupinu ljudi čine oni koji dobrovoljno odstupaju od samog roditeljstva. Izbjegavaju rađanje djece jer se boje da je to prevelika ekonomska i psihička žrtva koju bi trebali podnijeti te žele sačuvati svoju osobnu slobodu i ostvariti napredak u karijeri (Adler, 1997, 2004; Secombe, 1991; prema Čudina –

Obradović i Obradović, 2006). Unatoč velikom pritisku društva koji se javlja postoje mnoga provedena istraživanja De Fraina i Olsona (1999; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006) koja su dokazala da nema bitne razlike između ljudi koji jesu i namjerno nisu ostvarili roditeljstvo. Rezultati njihovih istraživanja pokazuju da su oni koji su svojevremeno odabrali život bez djece najčešće visoko obrazovani pojedinci koji odbacuju tradicionalnost i orijentirani su na uspješan i dobro plaćeni posao. Životno zadovoljstvo im se ne razlikuje od ljudi koji se ipak odluče imati djecu, jer ga pronalaze u drugim područjima (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

U obiteljima koje su ostvarile roditeljstvo, rođenje djeteta mijenja sve. Mijenjaju se aktivnosti i ponašanja roditelja te se javljaju iznimno snažni osjećaji koji mogu biti pozitivni i negativni. Roditelji mijenjaju sliku o sebi i sliku koju je o njima dotad imala okolina. Imaju drugačije mišljenje i ponašanje stoga je evidentno da je doživljaj roditeljstva iznimno bitna stavka u cjelokupnom životu pojedinca. Roditeljski doživljaj je subjektivna roditeljska procjena toga koliko uspješno pojedinac ispunjava norme roditeljstva koje je nametnulo društvo (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Doživljaj roditeljstva je rijetko bio predmetom znanstvenog zanimanja upravo iz razloga jer je to izuzetno složen pojam koji je teško mjerljiv i kojeg je teško opisati i odrediti. Neki su istraživači poput Sabatelli i Waldron (1995; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006) smatrali da se pojam subjektivnog doživljaja roditeljstva ipak može opisati, ali pomoću tri zasebne dimenzije, a u njih spadaju:

- *Roditeljsko zadovoljstvo*
- *Zahtjevi i stres roditeljske uloge*
- *Osjećaj roditeljske kompetencije* (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str.245).

U *roditeljsko zadovoljstvo*, ovisno o tome koje je istraživačko polazište i mjerni instrument, spadaju: zadovoljstvo odnosom djeteta – roditelj, vlastitom uspješnošću kao roditelja, potporom bračnog partnera u roditeljskoj ulozi te zadovoljstvo ponašanjem djeteta i samim sobom kao roditeljem (Čudina – Obradović i Obradović, 2006; str.246).

Zahtjevi i stres roditeljske uloge također spadaju u subjektivni doživljaj roditeljstva, ali se sastoji od dva sasvim zasebna pojma. Prvim pojmom obuhvaćeni

su vanjski pritisci na pojedinca da trajno ostvaruje roditeljsku ulogu uz naglasak da poštuje očekivanja i norme koje postavlja okolina i društvo. Drugim pojmom obuhvaćen je doživljaj pojedinca kada osoba nije u mogućnost ispuniti zahtjeve roditeljske uloge u skladu s vlastitim očekivanjima i osobnim normama.

Subjektivna roditeljska kompetencija treća je dimenzija subjektivnog doživljaja roditeljstva. Njome je obuhvaćen roditeljev osjećaj koji mu govori koliko je zapravo uspješan i sposoban kao roditelj. Određuje se ovisno o istraživačkom polazištu i mjernom instrumentu. Može se javiti kao majčin osjećaj lakoće odnosno teškoće odgajanja djeteta u različitim razvojnim razdobljima, kao skup dimenzija poput samoprocjene roditeljskog znanja, vještine i lakoće odgajanja ili pak kao osjećaj roditelja da sam nadzire proces odgajanja (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

3.1.1. Roditeljstvo

Pod pojmom roditeljstvo smatraju se dužnosti i prava roditelja i djeteta (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Osim što su roditelj i dijete međusobno čvrsto povezani postoji i jaka zakonska regulativa (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Prema Obiteljskom zakonu (Narodne novine, 2015) roditeljstvo je definirano kao dužnost roditelja da se skrbi o djetetu čiji je glavni cilj zaštita dobrobiti djeteta, osobnih i imovinskih interesa (Članak 91). Prema Članku 93. Obiteljskog zakona roditelj je obvezan skrbiti i brinuti o zdravlju djeteta. Članak 91. navedenog zakona govori da se roditelj ne može odreći roditeljske skrbi, ali može izgubiti skrb sudskim putem. Sud može oduzeti roditelju pravo da živi s djetetom i odgaja ga ako roditelj ne skrbi dovoljno o djetetovoj prehrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj pomoći, redovitom pohađanju škole, ne sprečava dijete u štetnom druženju, zabranjenim noćnim izlascima, prosjačenju ili krađi.

Do početka 90 – ih godina majčinstvo je u psihologiji bilo izjednačeno sa roditeljstvom. Iz tog su razloga u istraživanja utjecaja obitelji i utjecaja roditelja istraživači uključivali samo majke. U 70 – im godinama, a osobito u 80 – im i očinstvo se počelo pojavljivati sve češće u obliku zasebnog predmeta istraživanja, posve neovisno o majčinstvu. Važnost utjecaja oca na dijete oduvijek je bila iznimno bitna stavka, a postupno je postajalo evidentno da otac utječe na djetetov razvoj te je

tako doprinos očinstva bio neizmjerljivo velik, poseban i specifičan. U današnje vrijeme i majčino i očevo bavljenje djetetom je toliko postalo različito da je sasvim opravdano nazvati ih majčinskom i očinskom praksom te zasebno promatrati i proučavati njihove karakteristike i učinke na dijete (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Godine 2010. Rozana Petani i Ante Babačić sa Sveučilišta u Zadru proveli su istraživanje kojim se ispitala motivacija za roditeljstvom kod studenata. Pokušali su odgovoriti na pitanje što to zaista motivira ljude, posebno mlade, da imaju djecu, jer poznata nam je činjenica da roditeljstvo nije jednostavna zadaća i da ta uloga često može biti ispunjena teškim trenutcima. Postati roditeljem jedan je od ciljeva koje si većina ljudi postavlja, a najčešće i uspijeva ostvariti. Roditeljstvo je ne samo jedno od iskustava koje je zajedničko većini ljudi, već je i roditeljska uloga jedna od najzahtjevnijih u kojoj se ljudi mogu naći. Unatoč društvenim promjenama koje se događaju u posljednjih nekoliko desetljeća, a koje su dovele do pomicanja dobnih granica u kojima ljudi (ne)ulaze u brak i rađaju djecu, većina ih nekada u svom životu postane roditeljima (Petani i Babačić, 2010).

Prema Čudina-Obradović i Obradović (2006) brojnim je istraživanjima dokazano kako je za doživljaj roditeljstva najvažnija kvaliteta bračnih odnosa prije rođenja djeteta. Autori još navode kako je za roditeljsko zadovoljstvo posebno važno očekivanje od uloge roditelja i značajke roditelja prije rođenja djeteta. Osim toga, za dobar doživljaj roditeljstva u oba roditelja izrazito je važna i podjela dužnosti i poslova nakon rođenja djeteta.

Period rane mladosti od 20 do 25 godine života smatra se najoptimalnijim za reprodukciju kod žena. To je također period kojeg obilježava relativna ekonomska nestabilnost, a isto tako to su godine kada se najveći broj parova i odlučuje za potomstvo (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Prema Eriksonu ovo je period u kojem pojedinac biva uključen u aktivnosti traženja partnera, intimnih odnosa pa i zasnivanja obitelji (Fulgosi, 1997; prema Petani i Babačić, 2010). No, prosječna dob prvog rađanja u Hrvatskoj već više od desetljeća prelazi biološku optimalnu granicu od 25 godina života i trenutačno iznosi 28,6 godina, a prosječna dob rađanja je oko 30 godina. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za 2014. godinu, najveći broj živorođene djece rodile su žene u dobi od 30. do 34. godine (33 %) i u

dobi od 25. do 29. godine života (31 %). No, vidljiv je trend odgađanja rađanja, s pomakom u dob od 30. do 39. godine, što je karakteristično za razvijene zemlje (Marton, 2016).

Istraživanje koje su 2010. godine proveli Petani i Babačić na uzorku od 170 studenata, u rasponu od 18 do 30 godina, utvrđeno je kako je najviše izražena altruistička motivacija za roditeljstvom, a zatim slijede redom instrumentalna motivacija koja se odnosi na produženje obiteljske loze i očuvanje stabilnosti braka, fatalistička motivacija, pa narcistička te na kraju dva faktora instrumentalne motivacije. Autori istraživanja navode u zaključku kako je na temu motivacije za roditeljstvom bilo malo istraživanja u Hrvatskoj. Smatraju da bi ovu tematiku bilo zanimljivo ispitati teorijski i empirijski te i na drugim dobnim skupinama, kao i na ispitanicima drugačijih sociodemografskih obilježja. Podatke ovog istraživanja ne bi valjalo generalizirati, zbog specifičnosti uzorka. Ovdje se radi o studentskoj populaciji, praktički jedna dobná skupina, koja je još u procesu školovanja, većinom ekonomski ovisna o roditeljima, nije još izgradila karijeru i tek tragaju za intimnim vezama koje u budućnosti većinom vode prema braku, pa samim time i roditeljstvu (Petani i Babačić, 2010).

3.1.2. Majčinstvo

U Obiteljskom zakonu sasvim je jasna definicija majke u našoj državi. Sukladno članku 58. Obiteljskog zakona djetetova majka je žena koja ga je rodila (Narodne novine, 2015). U životu svake žene koja postane majkom, majčinstvo je izvor osobnog identiteta koji je mnogo snažniji od bračnog statusa ili profesije (Arendell, 2000; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Neki pak autori (Walker, 2000; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006) smatraju kako je majčinska uloga daleko važnija svim ženama koje rode, odnosno majkama nego očinska uloga za muškarce jer majke svojom majčinskom ulogom iskazuju svoju ženstvenost i smisao života. Isto tako, žene – majke imaju veći životni smisao nego to imaju žene bez djece (Arendell, 2000; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Sukladno navedenom može se reći kako je majčinstvo temelj ispunjenja svake žene, razvoja i sreće, a istodobno može biti izvor i najvećega straha, tjeskobe i depresije (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

3.1.3. Očinstvo

Očinstvo se definira kao svjesno motivirana odluka muškarca da preuzme ulogu oca i provodi je u djelo tako da vodi brigu o djetetu i uključen je u odgoj djeteta (Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Poznata je činjenica da očinsku ulogu slabije ispunjavaju očevi koji ne žive s djecom pa tako njihova veza s vremenom može oslabjeti. Isto tako, očevima je teško ispuniti svoju očinsku ulogu sa djecom koja su rođena u prethodnim ženinim brakovima jer zapravo veza između oca i tog djeteta nije jasno definirana. Nasuprot tome, dokazano je da je pravi doživljaj očinstva i ispunjenje očinske uloge doživio onaj otac koji je odmah po rođenju djeteta prihvatio ulogu oca djeteta (Eggebeen i Knoester, 2001; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

Svaki muškarac koji postane otac roditeljstvo doživljava drugačije nego žena majčinstvo. Do toga dolazi zato jer žene osjećaju veći pritisak društva da postanu majke i zato što mogu biti neplodne, a to mnogobrojne žene pripisuju vlastitom i osobnom neuspjehu. Dok, primjerice muškarci ne misle tako nego neplodnost doživljavaju kao problem samo zbog ženinog nezadovoljstva u braku (Walker, 2000; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). U današnje vrijeme sve je više istraživanja koja su pokazala kako postoji jedinstvena veza između oca i djeteta, a na koju ne može utjecati ni veza otac – majka niti majka – dijete (Mackey, 2000; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Stoga je danas sve više prihvatljivo shvaćanje očinstva kao bitne stavke muškarčeva identiteta, a jasno se ističe kako svaka neostvarena potreba za očinstvom prekida kreativni razvoj odraslog muškarca (Abell i Schwartz, 1999; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

3.2. Pojam i ciljevi suvremenog roditeljstva

Suvremeni pojam roditeljstva shvaća se kao „ravnopravno roditeljsko partnerstvo“ (Deutsch, 2001; prema Čudina – Obradović i Obradović, 2006). Suprotno tradicijskom shvaćanju roditeljstva, koje je bilo izjednačeno sa majčinstvom, u današnje vrijeme roditelji odbijaju tradicionalne pritiske od strane društva i stereotipove majčinstva i očinstva te podjele na radne uloge u kući i izvan

nje. Sukladno tome, bitno je da se postigne dogovor između roditelja, a taj dogovor uključuje podjelu poslova oko djece, s djecom i zbog djece. Bitno je da ti poslovi budu svrsishodni i ekonomični, ponajviše zbog nedostatka vremena, kojeg je zbog posla i obveza danas sve manje i manje. Cilj je, svakako, čim više vremena provesti s djetetom. Naglasak se stavlja na zajedništvo, a ne na majčine i očeve poslove u obiteljskom sustavu (Čudina – Obradović i Obradović, 2006).

U knjizi „Očevi, gdje ste?“ (Brajša, 1995) spominje se pet ciljeva suvremenog roditeljstva.

Ciljevi su :

1. CILJ: uključiti dijete u interpersonalni ekosustav, u zajednicu i ljudsko društvo. Roditelji ne smiju dijete odgajati za sebe. Kako kaže poznati filozof Jean – Jacques Rousseau : „Odgoj je važniji od obrazovanja. Odgajati ni suca, ni vojnika, nego čovjeka.“
2. CILJ: uspješno uključiti dijete u interpersonalnu cirkularnost uže obitelji i šireg društva, odnosno zajednice.
3. CILJ: je odgoj djeteta za kvalitetne interpersonalne odnose u užoj i široj zajednici. Obitelj se smatra kao prvi interpersonalni sustav djeteta.
4. CILJ: učenje djeteta o kvalitetnoj interpersonalnoj komunikaciji. Zadatak koji imaju roditelji jest da nauče dijete komunicirati s drugima, a ne samo sa sobom, jer : „Mudri roditelji priznaju djetetu njegovo pravo da bude drukčije!“ (Brajša, Brajša – Žganec, Slunjski, 1999).
5. CILJ: učenje djeteta interpersonalnom prilagođavanju, kvalitetnom preživljavanju unutar uže i šire zajednice (Brajša, 1995, str. 193. – 195.).

4. PSIHOLOŠKI ASPEKTI (NE)PLANIRANE TRUDNOĆE ZA VRIJEME ŠKOLOVANJA

Većina trudnoći koje se razviju bilo za vrijeme škole ili trajanja fakulteta najčešće su neplanirane trudnoće, stoga je mladim majkama i očevima teško nositi se sa novonastalom situacijom. Proživljavaju teške trenutke jer brinu o ekonomskim pitanjima, o tome kako će reagirati obitelj i prijatelji. Gdje će smoći snage za dočekati dijete, novog člana? Iako se za ženu koja je u drugom stanju kaže da je u blaženom stanju, promjene koje ovo stanje sa sobom nosi često su uznemirujuće.

Trudnici koja se nađe pred izazovom neplanirane trudnoće ovaj značajan i lijep period života može biti veoma težak za proživljavati.

Iako je trudnoća za ženu jedno od najljepših iskustava u njenom životu, ona pored toga sa sobom nosi kako pozitivne i negativne emocije. Javljaju se nova pitanja, nove brige, novi osjećaji i nesigurnosti. Period prije začeća je ključno razdoblje kada bi roditelji trebali intenzivno razgovarati o svojim osjećajima, očekivanjima i stavovima koji se tiču trudnoće, poroda i roditeljstva (Lončarica, 2014). Tada na površinu isplivaju svi strahovi, predrasude i negativni stavovi. Bilo bi najbolje da se negativni stavovi pokušaju zamijeniti pozitivnim jer majčin stav svakako utječe na nerođeno dijete.

Koliko je to važno najbolje svjedoči istraživački rad dr. Monike Lukesch, psihologinje sa Sveučilišta Constantine u Frankfurtu o kojem piše Lončarica (2014). Lukesch je pratila trudnoću kod 2000 žena. Zaključila je kako majčin stav za vrijeme trudnoće ima pojedinačno najveći utjecaj na to kakvo će biti dijete nakon rođenja. Sve žene uključene u studiju imale su neke sličnosti poput istog socio-ekonomskog statusa, bile su podjednako inteligentne i sve su imale jednaku razinu i kvalitetu prenatalne skrbi. Jedini faktor koji je činio razliku bio je stav prema njihovom nerođenom djetetu, što se kasnije pokazalo da ima ključni utjecaj na njihovu djecu. Djeca majki koje su prihvaćale trudnoću i željele obitelj bila su fizički i emocionalno zdravija, kako na porodu tako i nakon njega, od djece majki koje su imale negativan stav tijekom trudnoće (Lončarica, 2014).

5. STUDIJ I RODITELJSTVO

Danas na internetu postoje mnogi članci u kojima se piše o tome kako je studirati i biti mama? Ima mnoštvo portala i foruma na kojima majke postavljaju brojna pitanja i dobivaju savjete i mišljenja starijih ili onih sa sličnom životnom situacijom. Podaci pokazuju kako se za studij odlučuje sve više odraslih te da je barem polovica izvanrednih studenata ne samo zaposleno, nego su ujedno i roditelji predškolske djece. Proteklih godina je studiranje, pokraj svakodnevnih obveza, bilo gotovo nemoguće. Na sreću, i to se promijenilo. Sveučilišta i

fakulteti sad nude i online studij, koji je fleksibilan i prilagođen današnjem brzom načinu života.

Kako uspješno studirati ako ste mlada majka, koja unatoč studiju ne želi zapostaviti djecu, partnera i posao?, naslov je članka na portalu Žena.hr (Žena.hr, 2015). Potrebno je mnogo hrabrosti, odlučnosti, volje i dobre organizacije, odgovara se na portalu. Isti taj poznati portal, Žena.hr, objavio je 2015. godine članak „*Biti majka, zaposlena i studentica*“. U članku se navodi nekoliko smjernica i savjeta kako čim brže i efikasnije obavljati obveze i pritom odgajati dijete. Za uspješnu majku i studenticu portal Žena.hr u članku navodi kako je najvažnije biti realna u utrci za diplomu, jer iako je diploma cilj svakoga studenta, to nikako nije utrka na duge staze. Važno je biti svjesna svojih prioriteta i posjedovati spremnost na to da se prioriteti ponekada moraju mijenjati, biti iskrena sa profesorima, planirati svoje vrijeme, znati kada je potreban odmor. Nužno je imati svu moguću potporu te uvijek razmišljati pozitivno i biti svjesna činjenice da se može.

Drugi pak portal, Studentski.hr iz 2013. godine objavio je članak „*Kako je istovremeno biti student i roditelj?*“ (Božić, 2013). Božić opisuje osjećaje i iskustva kada je jedna studentica na drugoj godini studija postala majkom. Ona je trenutak saznanja za trudnoću opisala kao ogroman teret koji se slio na njena pleća. Tada, u tome trenu sve je gledala drugačijim očima. Nije bila svjesna toga da se ipak može uspjeti. No, na kraju, unatoč svim teškoćama, sve je ispalo lakše nego što je ona zamišljala. U članku se također navodi da majka studentica smatra kako je najveći problem današnjih fakulteta taj što su sva predavanja više-manje obvezna te je zbog toga roditelj-student odvojen od djeteta. No, isto tako je istaknula kako je osobno u svom primjeru naišla samo na razumijevanje i susretljivost profesora.

5.2. Obveze i prava majki – studentica

Prema Pravilniku o studiranju Sveučilišta u Zagrebu (2008), u Članku 15. se kaže da student ima pravo iskoristiti svoje pravo na mirovanje obveza i to za vrijeme izvršavanja vojne obveze, za vrijeme trudnoće, za studenticu majku ili studenta oca koji se koriste porođnim dopustom do godine dana djetetova života te u drugim opravdanim slučajevima sukladno općem aktu sastavnice na kojoj student studira.

Koji su prvi koraci za studentice koje saznaju da su trudne? Hoćemo li imati dovoljno novaca kada dobijemo dijete? Portal Studentski.hr u svom članku „Prava studenata roditelja“, Božić (2013) navodi što sve treba studentima – roditeljima da ostvare prava na financijske potpore. Svaka studentica koja postane majka u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje vodi se kao nezaposlena osoba te time stječe pravo na isplatu porodiljne naknade u trajanju od godine dana, na isplatu dječjeg doplatka u iznosu od 299,34 kn (ako su oba roditelja studenti) i na isplatu jednokratne pomoći. Isto tako dobro je raspitati se u svojoj općini ili gradu da li i oni financijski pomažu studente – roditelje (Božić, 2013).

Prema članku „Kombinacija studija i trudnoće u Hrvatskoj je jako zahtjevna: Kako je biti mama – studentica?“ kojeg je objavio portal MF (MojFaks.hr, 2016) jedna studentica majka odlučila je podijeliti savjete koji će studenticama budućim majkama pomoći da se lakše snađu i organiziraju kad saznaju ovu veliku i uzbudljivu vijest. Imala je nevjerojatnu sreću da je dobila vrlo pametne savjete od nekih zainteresiranih profesora koji su joj olakšali odluku da ne zamrzne godinu, ne radi pauze i ne prekida konstantu u učenju i tako je izgubila jako malo vremena u odnosu na svoju generaciju, no druge studentice koje nemaju takvu mogućnost rješavanja situacije mogu bez problema napisati studentsku zamolbu i zatražiti mirovanje obveza zbog brige oko djeteta. Nadalje, potrebno je kao što je ranije navedeno, zatražiti porodiljnu naknadu, isplatu dječjeg doplatka i prijaviti se za stipendiranje studenata. Iako je biti mama i student istovremeno veliki financijski trošak, potrebno je organizirati i svoje vrijeme.

Njezin odgovor prenosi se u cijelosti:

"Kombinacija studija i djeteta u Hrvatskoj je financijski i organizacijski zahtjevna. U našem slučaju, kad smo oboje studirali studij koji se može nazvati vremenski zahtjevnim, uključuje periode loše financijske situacije, mnogo brige i strahova za budućnost. U jednom periodu života, suprug je radio preko student servisa u struci, učio za zadnje ispite i služio civilni vojni rok i taj je radni dan trajao i do 17 sati. Meni su ostajali mala beba s vrlo malom potrebom za snom, ispiti i kućanski poslovi. Naravno da se to sve može odraditi, ali to nije period kojeg se čovjek s veseljem sjeća. Naravno, romantično bi bilo reći pravu istinu, da je to urodilo djetetom koje je izuzetno na svim poljima, ali u takvim trenucima čovjek ne može o tome razmišljati", dodaje Ivana, mama – studentica (MojFaks.hr, 2016).

Jedna od mama – studentica jasno je naglasila kako je bitno imati motiv. Ona misli da nitko tu ne može pomoći i da nikako nije problem organizacija kako je naglasila mama Ivana u prethodnom članku. Ova majka – studentica kaže kako je problem jedino motiv. Jer ako ti život nije dao baš dobre mogućnosti i ako nije sve najbolje posloženo tada nema smisla sve stalno odgađati i misliti da će sve sjesti na svoje mjesto samo od sebe. Valja se potruditi i ostvariti svoj cilj (Roda.hr, 2009).

Neki studenti – roditelji uspješno usklađuju obveze na fakultetu i roditeljske zadatke, ali im je to veoma mukotrpno i teško. No, unatoč svim teškoćama nikada nebi mijenjali život koji imaju za neki drugi. Portal Dnevnik.hr, objavio je 2012.godine članak, autorice Barbare Duvnjak pod naslovom: „*Fakultet i dijete: Dan bi trebao trajati 30 sati da se sve stigne*“ (Duvnjak, 2012). U razgovoru je autorica Duvnjak imala 3 sugovornice i sve tri su bile majke – studentice.

„Dižem se oko 7:15, malu spremim u vrtić, a ja idem na posao. Kad se vratim s posla, oko 16 sati, pokupim kći iz vrtića, dovršim ručak, koji sam skuhala večer prije, dočekam muža, koji radi do 17 sati, nekad i duže. Za fakultetske obveze ostaje mi vremena tek navečer. 'Nekad i do ponoći ispunjavam obveze za faks, učim, pišem seminarske radove i slično“ kaže Ana.

'Biti student-roditelj prije svega je naporno, naročito kad je dijete malo i puno energije', kaže druga sugovornica. „Problem na koji sam nailazila je nemogućnost da se opravdam za propuste na faksu, ako je dijete bolesno. „Ako poslodavac daje mogućnost odlaska na bolovanje, trebao bi i faks, bez obzira studira li netko redovno ili izvanredno, jer nas, studente s djecom, ne bi trebalo diskriminirati ili tjerati da biramo ili faks ili dijete“, požalila se.

Treća sugovornica na pitanje o svojoj svakodnevici odgovara kratko: 'Dijete, dijete, dijete'. „Stigne se sve, još više slobodnog vremena posvetim faksu, jer znam da drukčije nemam kad. Tijekom noći, dok sin spava, ja učim, pišem...“, kaže. „Najteže mi je bilo kad je sin imao 2 mjeseca, a meni ostalo 11 ispita za jesenske rokove. Morala sam čuvati trudnoću, pa nisam mogla izlaziti na rokove u lipnju, tako da sam se za vrijeme rokova cijeli tjedan svakodnevno vozila na relaciji Split-Zadar. Budila bih se u 5 ujutro i odlazila na faks, a vraćala bih se tek oko 11 sati navečer“, objašnjava.

Sve tri sugovornice, iako svjesne da imaju duplo više obveza nego njihovi kolege koji nemaju djece, kažu da osmjeh djeteta nakon napornog dana obriše sve brige, prepreke i nerazumijevanja (Duvnjak, 2012).

Kako bi se proširila spoznaja o tome kako majke studentice doživljaju probleme roditeljstva tijekom studiranja provedeno je istraživanje kako majke studentice doživljavaju trenutak saznanja da će postati majke. Kako su se njihovi najbliži nosili sa time te koje su emocije prevladavale. Isto tako, ispitano je kako su se prema njima ponašali profesori na fakultetima, a kako ostali studenti. I na koncu, je li porod u toj životnoj fazi bio za njih otegotna ili olakotna okolnost te jesu li sve obveze uspjele uskladiti.

6. ISTRAŽIVANJE

6.1. Cilj istraživanja

Ispitati reakcije studentica i njihove bliže okoline na trudnoću do koje je došlo tijekom studiranja, sposobnosti mladih majki da usklade studij i majčinstvo, te ponašanje profesora i studenata prema njima.

6.2. Problemi i hipoteze

Problem 1.

Ispitati reakcije studentica, njihovih partnera i roditelja na trudnoću do koje je došlo tijekom studija.

Hipoteza 1. a

Očekuje se da će neke studentica imati pozitivne, neke negativne, a neke miješane reakcije.

Hipoteza 1. b

Očekuje se da će reakcije nekih partnera, očeva djece, biti pozitivne, a nekih negativne.

Hipoteza 1. c

Očekuje se da će reakcije nekih roditelja biti pozitivne, a nekih negativne.

Problem 2.

Ispitati mišljenje studentica u kojoj su mjeri uspjele uskladiti studij i majčinstvo i tko im je pružao potporu u tome.

Hipoteza 2.

Neke studentice smatraju da su uspješno uskladile studij i majčinstvo, dok su neke imale problema u usklađivanju studija i majčinstva, a najveća potpora očekuje se od partnera i roditelja.

Problem 3.

Ispitati ponašanje profesora i studenata prema studenticama koje su zatrudnjele tijekom studija, prema viđenju studentica.

Hipoteza 3.

Neki profesori i studenti spremni su dati podršku, a neki ne.

6.3. Metodologija

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo N=19 majki – studentica u starosti od 19 do 26 godina.

Mjerni instrument

Kao mjerni instrument korišten je anketni upitnik koji je konstruiran za potrebe ovog istraživanja. Upitnik se sastojao od ukupno 10 pitanja. Ispitanicama su bila ponuđena pitanja zatvorenog tipa na koja su trebala odgovoriti sa da/ne, odabirom jednog od ponuđena četiri odgovora te na pitanja otvorenog tipa.

Postupak

Istraživanje je bilo konstruirano u obliku on – line upitnika i provedeno je tijekom veljače, ožujka i travnja ove godine. Sve ispitanice su dobile pismenu uputu o ispunjavanju ovog anketnog upitnika te je navedena svrha provođenja istog. Stavljene su naglasak na anonimnost i povjerljivost te na dobrovoljno sudjelovanje u istraživanju.

Obrada podataka i rasprava

Napravljena je kvalitativna obrada podataka koja počiva na tri međusobno povezana postupka, a to su: redukcija podataka (sažimanje postojeće građe sukladno

teoriji), prikazivanje podataka (pregledno iznošenje sažetih nalaza) i izvođenje zaključka (završni postupak gdje se pridaje smisao podacima) (Milas, 2005).

6.4. Rezultati i rasprava

Prva tri pitanja postavljena ispitanicama glasila su: „S koliko ste godina ostali trudni te na kojoj ste godini studija u to vrijeme bili? Je li to bila prva trudnoća ili ste već ranije postali majkom?“

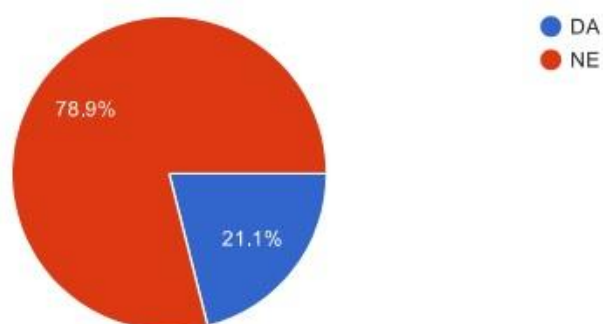
Tablica 1 Frekvencija ispitanica s obzirom na dob

DOB ISPITANICA	FREKVENCIJA
19	4
20	3
21	4
22	3
23	3
24	1
26	1

Prema provedenoj anketi i zabilježenim podacima, osamnaest studentica je rodilo prvi puta, dok je jedna bila trudna dva puta. Četiri ispitanice su bile na drugoj godini studija kada su ostale trudne. Studentice u dobi od 20 godina pretežno su bile na drugoj godini studija. Studentice sa 21. godinom bile su treća godina kada su ostale trudne. Nadalje, na četvrtoj godini su bile studentice u dobi od 22 godine. Zatim, na trećoj godini su bile neke na trećoj, a neke na petoj godini. Jedna studentica je u dobi od 24 godine bila peta godina studija, i jedna je bila prva godina izvanrednog studija u dobi od 26 godina.

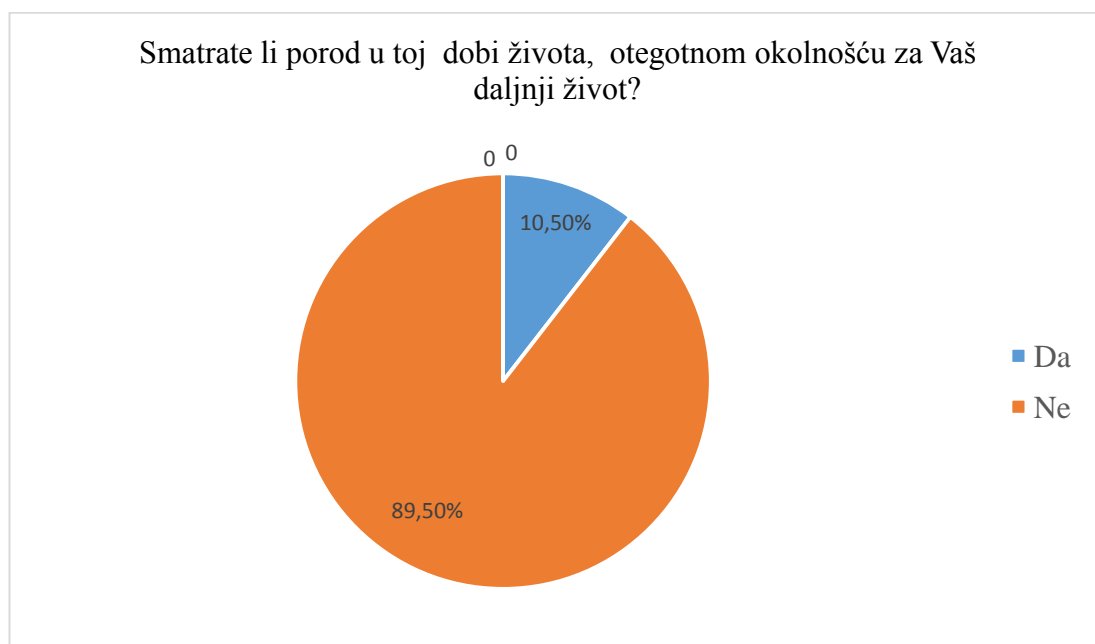
8. Smatrate li da ste prerano rodili? DA/NE

19 responses

Slika 2. Smatrate li da ste prerano rodili?

Na uzorku od 19 zabilježenih odgovora ustanovljeno je da 78,9% studentica smatra da nisu prerano rodile u toj životnoj dobi. Nadalje, preostalih 21,1% smatra da jesu prerano rodile. Iz toga možemo zaključiti kako veći broj studentica smatra da ipak nisu prerano rodile. Može se zaključiti da je većina studentica svjesna kako je period rane mladosti od 20 do 25 godina najoptimalniji za reprodukciju, što potvrđuje i Fulgosi (1997; prema Petani i Babačić, 2010).

Slika 3 Smatrate li porod u toj dobi života, otegotnom okolnošću za Vaš daljnji život?

Na uzorku od 19 ispitanica, prema postavljenom pitanju smatraju li porod u toj životnoj dobi otegotnom okolnošću za daljnji život, čak 89,50% studentica odgovorilo je sa ne. Dakle, smatraju da im porod u toj dobi života nije bio otegotna okolnost za daljnji život. No, 10,50% ispitanica izjasnilo se kako im je porod u toj dobi bio otegotna okolnost za daljnji tijek života. Dakle, većina studentica ne smatra porod u toj dobi života otegotnom okolnošću za daljnji život. Isto tako, smatraju da nisu prerano rodile s obzirom na fazu života u kojoj su se našle, a to je period studija.

Želeći ispitati reakcije i emocije koje su proživljavale studentice u trenutku saznanja da će roditi i da će se sve promijeniti, postavljeno im je bilo pitanje : „Koje su Vam misli prve proletjele kroz glavu kada ste saznali da ste trudni?“. Očekivane reakcije bile su pozitivne i negativne, što je i potvrđeno dobivenim rezultatima.

No , veći broj studentica je izjavio da su bile samo sretne misli i da su se nakon prvotnog *šoka* uspjele pribitati. Najviše ih je mučila pomisao na to što i kako će dalje te što će biti sa studijem. Na Slici 4 odgovori su preneseni u cijelosti.

2. Koje su Vam misli prve proletjele kroz glavu kada ste saznali da ste trudni?

19 responses

Da će biti djevojčica i da ću joj dati ime Dora.

Strah, sok

Što će reći moji roditelji.

Samo sretne misli. 😊

Razne misli su mi prolazile glavom. Kombinacija sreće, zbunjenosti i straha.

Bila sam sva izvan sebe, jer sam smatrala da je to bilo prerano i imala sam velike planove sa svojim životom i naravno- što će mi reći roditelji.

Ja to mogu.

Sreća

Ajme, kaj s faksom? Kak cu ja to sve? :)

Super, bit ce vremena za završiti godinu u roku.

Veselje

Bilo ih je puno. Saznala sam za trudnoću nekoliko dana nakon upisa. Razmišljala sam hocu li moci ici na fakultet uz dijete.

Bit cu mama!!

Što s fakultetom? Kako dalje?

Bila sam iznenađena i razmišljala sto dalje s fakultetom.

Bila sam presretna

Što ću sada s faksom

Hoću li završiti faks?

Zanimljivo

Slika 4 Koje su vam misli prve proletjele kroz glavu kada ste saznali da ste trudni?

Nakon ispitane reakcije studentica što im se sve vrtjelo u glavi u vrijeme saznanja za trudnoću, sljedećim pitanjima željelo se ispitati jesu li se bojale reakcije roditelja, kakvu su zapravo reakciju očekivale te je li se njihova očekivana reakcija poklapala sa onom do koje je zaista došlo.

Tablica 2 Reakcije roditelja studentica na saznanje o trudnoći

POZITIVNE REAKCIJE	NEGATIVNE REAKCIJE	MJEŠOVITE REAKCIJE
<p>1. „Prihvatili su to sa razumijevanjem i srećom.“</p> <p>2. „Nisam se bojala reakcije roditelja. Očekivala sam pozitivnu reakciju i takva je i bila.“</p> <p>3. „Nisam se bojala njihove reakcije, ali su reagirali svakako iznad očekivanja. Bili su jako sretni i rekli su da su mi podrška.“</p> <p>4. „Nisam se bojala jer sam već bila u braku i znala sam da to nije ništa čudno ni pogrešno. Očekivala sam da će to mirno prihvatiti kao što i jesu.“</p> <p>5. „Nisam imala problem s roditeljima jer sam sama plaćala studij.“</p> <p>6. „Ne, reagirali su pozitivno.“</p> <p>7. „Malo, reagirali su pozitivno i bili su izuzetno sretni.“</p> <p>8. „Zapravo vrlo smireno.“</p> <p>9. „Bojala sam se jer sam imala još tri godine studiranja, ali su oni super reagirali i podržali</p>	<p>1. „Jesam, mislila sam da se neće s time slagati te da će reći da sam premlada i da neću dovršiti započeto školovanje. „</p> <p>2. „Jesam, slično kako sam očekivala se i dogodilo. „</p> <p>3. „Da, nisu bili baš presretni.“</p>	<p>1. „Jesam. Bili su u šoku, ali su me podržali.“</p> <p>2. „Bojala sam se i reakcija je bila očekivana. Veliki kaos u kući je bio i ne baš lijepe misli su nam prolazile kroz glavu. Ali na kraju je sve došlo na svoje.“</p> <p>3. „Da, znala sam da neće biti oduševljena. Tako je i bilo. No, cijelo vrijeme je bila uz mene, i za vrijeme trudnoće i kasnije.“</p>

me.“		
10. „Pomalo šokirani, no vrlo pozitivno.“		
11. „Nisam se bojala. Reagirali su uzbuđeno, ali dobro. Kako sam i očekivala.“		

Prema dobivenim rezultatima može se zaključiti kako su reakcije, kao što se i pretpostavilo, bile različite. Odnosno, reakcije su bile pozitivne, negativne i mješovite.

Nadalje, postavljenim pitanjima: „Jeste li se bojali reakcije oca djeteta? Je li se njegova reakcija poklapala s Vašim očekivanjima? (Ako nije, napišite kako je bilo)“, bile su pretpostavljene pozitivne i negativne reakcije očeva djece, odnosno nekih partnera.

Tablica 3 Reakcije partnera na saznanje o trudnoći

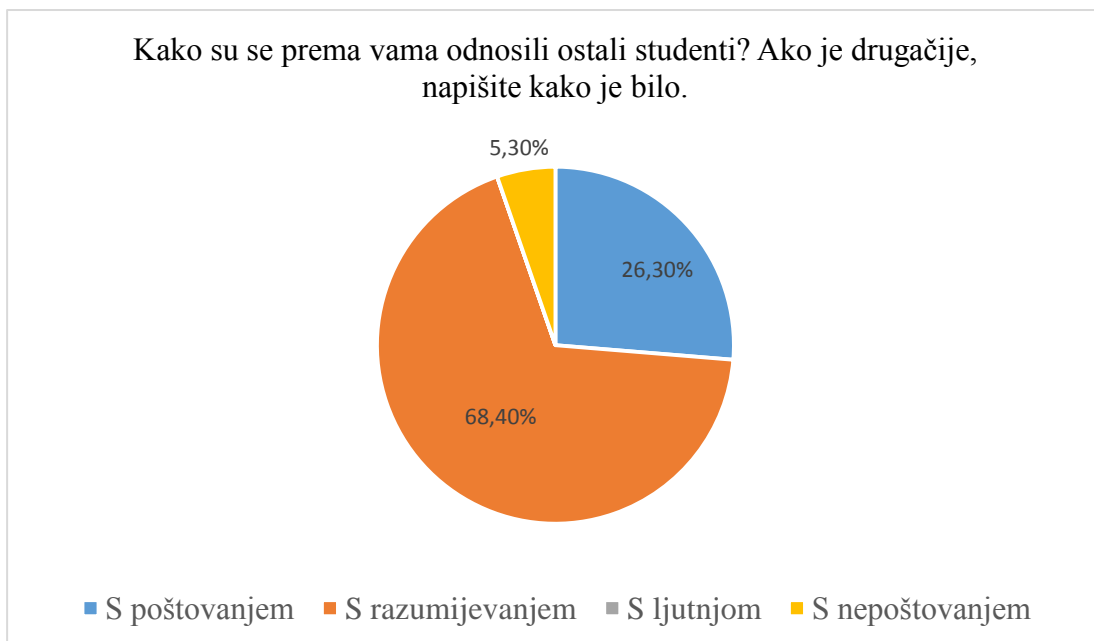
POZITIVNE REAKCIJE	NEGATIVNE REAKCIJE
1. „Nisam, odmah je stao uz mene i veselio se djetetu.“	
2. „Jesam, nije.“	
3. „Ne. Da.“	
4. „Nisam se bojala, isto smo reagirali.“	
5. „Nisam se imala čega bojati jer je to bila zajednička želja i odluka.“	
6. „Nikako se nisam bojala. Živjeli smo već zajedno i kroz sve je samnom prolazio. On je bio presretan.“	
7. „Nisam se bojala, bila sam uzbuđena što ću mu reći tu vijest. Odmah je isplanirao svadbu.“	
8. „Njegovoj sreći nije bilo kraja. To je sve što mogu reći.“	
9. „Nisam, jer smo od početka braka	

bili svjesni da je trudnoća moguća.“

10. „Sve super, veselili smo se zajedno.“
11. „Nimalo, bio je sretniji od mene same.“
12. „Nisam. Reakcija je bila očekivana. Bio je sretan, no prepustio mi je odluku o svemu. Uz mene 100%.“
13. „Nisam, htio je dijete kao i ja.“
14. „Nisam, bio je uz mene 100%.“
15. „Bio je jako sretan.“
16. „Nisam, jer smo oboje željeli tu djecu.“
17. „Ne, jer sam znala da će biti uz mene. Oboje smo bili sretni zbog djeteta.“
18. „Ne, uvijek smo se voljeli. Planirali smo dijete nakon završetka faksa i svadbe. Na kraju smo se malo požurili, ali sve je dobro ispalo.“
19. „Nisam, znala sam da će mu se to svidjeti.“

Prema dobivenim podacima jasno je i evidentno da su svi partneri, odnosno očevi djece pokazali samo pozitivne reakcije. Bili su podrška svojim djevojkama/suprugama i jednako tako kao i one željeli su djecu u trenutku saznanja za trudnoću. Kod nekih je trudnoća bila očekivana, a kod drugih iznenađenje. Može se zaključiti da su ipak svi vijest o trudnoći prihvatili kao sretnu vijest, što je izrazito važno, jer, kako tvrde Čudina – Obradović i Obradović (2006), otac uvelike utječe na djetetov razvoj, te je njegov doprinos neizmjerljivo velik, poseban i specifičan.

Nakon ispitanih reakcija roditelja i partnera, odnosno očeva djece poželjno je bilo saznati, kakve su, prema viđenju studentica koje su zatrudnjele, bile reakcije profesora i ostalih studenata za vrijeme trajanja studija.

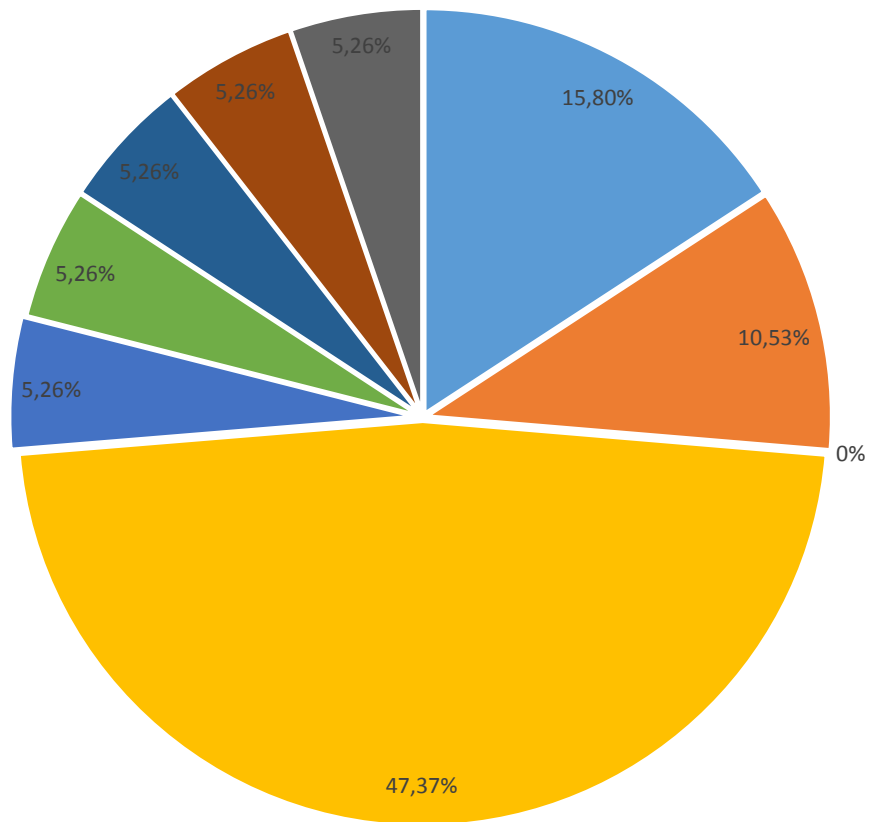

Slika 5 Kako su se prema Vama odnosili ostali studenti?

Prema dobivenim rezultatima možemo zaključiti da je najveći postotak ispitanica iskazao da su nailazile samo na razumijevanje od ostalih studenata za vrijeme trajanja studija, čak njih 68,40%. Nadalje, manji postotak ispitanica, njih 26,30% izjasnio se da su ih ostali kolege studenti poštivali, dok je najmanji dio ispitanica, njih 5,30% izjavilo da su naišle čak i na nepoštovanje. Možemo zaključiti da su neki studenti bili spremni dati podršku, a neki ne.

Isto kako su se željeli ispitati odnosi kolega studenata prema studenticama – majkama, tako je bilo poželjno saznati kako su se odnosili profesori prema studenticama – majkama.

Kako su se prema vama odnosili profesori? Ako je drugačije, napišite kako je bilo!

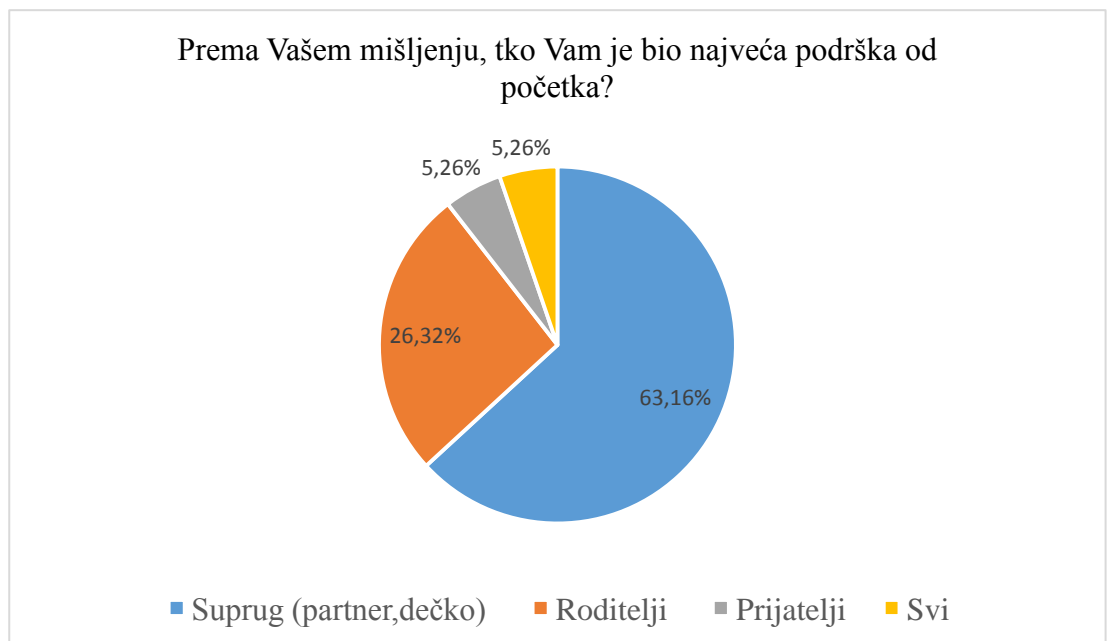

- S poštovanjem
- S nepoštovanjem
- S ljutnjom
- S razumijevanjem
- Uglavnom nisu ni znali da imam dijete.
- Profesori nisu znali da sam trudna jer se za vrijeme trajanja akademske godine još nije vidjelo da sam trudna.
- Neki s razumijevanjem, a neki najnormalnije, kao i prema ostalim studentima. Što mi i najviše odgovara, jer ne volim da me se uzdiže zbog majčinstva.
- Zatrudnjela sam u četvrtom mjesecu pa mi se do šestog mjeseca nije ni vidjelo, tako da nitko od profesora nije znao.
- Nisu primjetili da sam trudna.

Slika 6 Kako su se prema Vama odnosili profesori?

Na pitanje kako su se prema studenticama – majkama odnosili profesori dobiveni su zanimljivi odgovori i rezultati. Najveći postotak studentica, čak njih 47,37% naišao je na razumijevanje kod profesora. Nadalje, 15,79% ispitanica naišao je na poštovanje od strane profesora na studiju. Nešto manji postotak ispitanica, njih 10,53%, izjasnile su se da su naišle na nepoštovanje od strane profesora. Tri ispitanice su se izjasnile da profesori nisu znali da su trudne. Može se zaključiti da su neki profesori spremni dati podršku i razumjeti nastalu situaciju, a neki nisu.

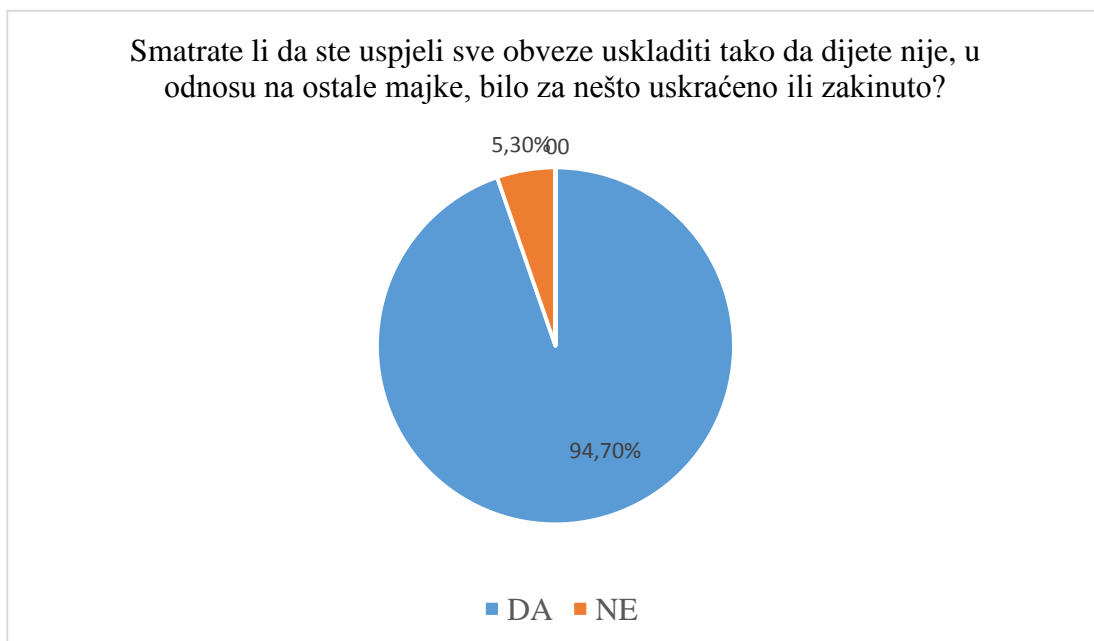
Nakon što se ispitalo kako su same ispitanice reagirale na trudnoću, njihova okolina, kolege na studiju i profesori, bilo je nužno ispitati tko im je pružio najviše potpore u najjemotivnijem razdoblju života.

Slika 7 Prema Vašem mišljenju, tko Vam je bio najveća podrška od početka?

Prema dobivenim rezultatima, uzorak od 19 ispitanica, na pitanje tko im je bio najveća podrška od početka, njih čak 63,16% izjasnilo se da je to bio dečko (partner, suprug, otac djeteta). Dio ispitanica, 26,32% izjasnilo se da su im najviše podrške i potpore pružili roditelji. No, isto tako jedna ispitanica izjasnila se da je dobila potporu od svih. Može se zaključiti da su najviše potpore pružili partneri, očevi djece te roditelji.

Kao zadnje pitanje ankete, ispitanicama je bilo postavljeno pitanje jesu li uspjele uskladiti sve obveze tako da njihovo dijete, u odnosu na druge majke, nije bilo za nešto uskraćeno ili zakinuto.

Slika 8 Smatrate li da ste uspjeli uskladiti sve obveze, tako da dijete nije, u odnosu na ostale majke, bilo za nešto uskraćeno ili zakinuto?

Na posljednje pitanje, prema dobivenim rezultatima, veoma visoki postotak ispitanica, 94,70% izjasnilo se da njihovo dijete, u odnosu na ostale majke, nije bilo ni za što zakinuto ili uskraćeno. Dok se jedna ispitanica izjasnila da je njeno dijete bilo uskraćeno i zakinuto, te da nije uspjela uskladiti sve obveze. Prema tome, može se zaključiti da su gotovo sve studentice uspješno uskladile studij i majčinstvo.

7.ZAKLJUČAK

Kao što smo pretpostavili, kada su saznale za trudnoću, studentice su imale neke pozitivne, neke negativne, a neke mješovite reakcije. Što se tiče reakcije partnera, očeva djece bile su većim dijelom pozitivne, a reakcije roditelja su također bile pozitivne, neke negativne, a neke mješovite reakcije.

Kod ispitivanja mišljenja studentica o tome jesu li uspjele uskladiti studij i majčinstvo te tko im je pružao potporu u tome, rezultati pokazuju da je najveći dio studentica uspjelo uspješno uskladiti studij i majčinstvo, dok je samo jedna imala problema u usklađivanju studija i majčinstva. Isto tako, istraživanjem je potvrđena hipoteza da se najviše potpore i podrške dobilo od partnera, odnosno očeva djece te roditelja.

Nadalje, istraživanjem je također potvrđena hipoteza koja kaže da su neki profesori i studenti spremni dati podršku, a neki ne. No, pozitivno je to što je ipak veći dio studentica naišao samo na razumijevanje i pozitivna iskustva od strane profesora i ostalih kolega studenata.

LITERATURA

1. Berk, L. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap
2. Biddulph, S. (2002). *Tajna sretne djece*. Zagreb: Mozaik knjiga
3. Božić, I. (2013). Portal Studentski.hr: *Kako je biti istovremeno student i roditelj?*, Dostupno na web stranici: <http://studentski.hr/zabava/studentski-zivot/intervju-kako-je-biti-istovremeno-student-i-roditelj>, Datum preuzimanja: 28.05.2018.
4. Božić, I. (2013). Portal Studentski.hr, *Prava studenata roditelja*, Dostupno na web stranici: <http://studentski.hr/zabava/studentski-zivot/prava-studenata-roditelja>, Datum preuzimanja: 08.09.2018.
5. Bradsahw, J. (1999). *Obitelj – posve nov način da pronađete sami sebe*. Zagreb: Naklada Barka
6. Brajša, P. (1995). *Očevi, gdje ste?*. Zagreb: Školske novine
7. Brajša, P., Brajša – Žganec, A., Slunjski, E. (1999). *Tajna uspješnog roditelja i odgojitelja*. Pula: C.A.S.H.
8. Brajša – Žganec, A., Lopižić, J., Penezić, Z. (2014). *Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva*. Jastrebarsko: Naklada Slap
9. Čudina Obradović, M., Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*, Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga
10. Duvnjak, B. (2012). Portal Dnevnik.hr, *Fakultet i dijete: „Dan bi trebao trajati 30 sati, da se sve stigne“*. Dostupno na web stranici: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/fakultet-i-dijete-dan-bi-trebao-trajati-30-sati-da-se-sve-stigne.html>, Datum preuzimanja: 08.09.2018.
11. Lončarica, Đ. (2014). Portal svezabebe.ba, *Psihološki aspekti trudnoće*. Dostupno na web stranici: <http://www.svezabebe.ba/beba/trudnoca/545-psiholoski-aspekti-trudnoce>, Datum preuzimanja : 01.09.2018.
12. Marton, U., Rodin, U., Nemeth Blažić, T.,(2016). *Biološki sat i zdravlje žene*. Dostupno na web stranici: <http://javno-zdravlje.hr/bioloski-sat-i-zdravlje-zene/>. Datum preuzimanja: 11.09.2018.
13. Moj faks.hr, (2016). *Kombinacija studija i trudnoće u Hrvatskoj je jako zahtjevna: Kako je biti mama studentica?*. Dostupno na web stranici: <http://www.mojfaks.com/nakon-predavanja/kombinacija-studija-i-trudnoce->

- [u-hrvatskoj-je-jako-zahtjevna-kako-je-bit-mama-studentica.](#) Datum preuzimanja: 08.09.2018.
14. Narodne Novine (2015). NN 23/15: *Obiteljski zakon*. Dostupno na web stranici: <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>. Datum preuzimanja: 08.09.2018.
 15. Petani, R., Babačić, A. (2010). *Motivacija za roditeljstvom kod studenata*. Zadar, Sveučilište u Zadru.
 16. *Pravilnik o studiranju*, Dostupno na web stranici : http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Odluke_natjecaji_p_ravilnici_akti/Pravilnik_o_studiranju.pdf, Datum preuzimanja: 08.09.2018.
 17. Roda.hr (2009). *Roditelji u akciji*. Dostupno na web stranici: <http://forum.roda.hr/threads/41324-Maj%C4%8Dinstvo-i-studij>, datum preuzimanja: 08.09.2018.
 18. Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap
 19. Žena.hr, (2015). *Biti žena, majka, zaposlena i studentica*. Dostupno na web stranici: <https://zena.rtl.hr/clanak/beba/bit-zena-majka-zaposlena-i-studentica/14645>, Datum preuzimanja: 28.05.2018.

Kratka biografska bilješka

Rođena sam 15.ožujka 1994.godine u Varaždinu. Osnovno obrazovanje stekla sam u Osnovnoj školi „Izidora Poljaka“, Područni odjel Julijane E. Drašković u Cvetlinu. Nakon Osnovne škole upisujem Srednju školu Ivanec u Ivancu, smjer opća gimnazija. Maturirala sam 2012. godine te kao redovni student iste godine upisujem Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek u Čakovcu, smjer razredna nastava, modul odgojne znanosti.